

TRIBUNA

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ

APARE SUPT ÎNGRIJIREA D-LOR :

D-r Constantin Bucșan, D-r Onisifor Ghibu și Gheorghe Popp

CUPRINSUL :

- O. Ghibu . . . . . Comemorarea lui Gheorghe Lazăr
 Marla Cunțan . . . . . Gheorghe Lazăr (poezie)
 G. Sîma . . . . . Noul academician: Dr. Ioan Lupaș
 Onisifor O. Borcea . . . . . Semne de pace
 Pompiliu . . . . . Scrisoare din Siberia
 Eugenlu Revent . . . . . Plânsetul apelor, (poezie)
 P. P. Stănescu . . . . . „Adevărul asupra războiului european”
 Laurian Gabor . . . . . Prisonier la Ruși.
 Const. Asimîni . . . . . Martirul Ardealului (poezie)

CRONICI :

Sărbătorirea lui Gh. Lazăr.—Imprejurimea statuii lui Gh. Lazăr.—O carte dedicată lui Gh. Lazăr.—Biografia lui Gh. Lazăr.—O însemnare a lui Gh. Lazăr.—G. Sion despre Gh. Lazăr.—Deschiderea unei școli industriale.—Noui masacre turcești.—Irlanda și Ardealul.—Epoca cea mare.—O vorbă veche a lui G. Misail.—Asociațiunea culturală din Transilvania.—Polițele d-lui Virgil Arion.—Prizonierii români din Siberia.—Din vremuri apuse.—Un mizerabil.—Bulgaria mare.—Austria nouă.—Oameni și devize.—Reclame deșanjate.—Oratorii noștri.—Impotriva agitațiilor anti-maghiare.—„România viitoare”.—Liga culturală.—Un an de război italian.—Academia română și Ardealul.—E o adevărată nenorocire.—Preotul în literatura noastră.—Pentru abonații „Tribunei”.—Cărți și reviste primite la Red.

REDACTIA:
 Str. Grațioasă, 13
 BUCUREȘTI

ADMINISTRAȚIA:
 SOC. AN. „RAMURI”
 Strada Licului No. 5
 CRAIOVA

S'a pus sub tipar

ECONOMIA COMERCIALA

SAU

CUM SE FACE COMERȚUL

Traducere din nemțește de

TIBERIU ER. CONSTANTINESCU

Un volum de 500 de pagini **LEI 10**

Cuprinde:

Toate ramurile și felurile comerțului; rolul și poziția comerțului mondial; teoriile relative la arta de a cumpăra și vinde; îndrumări la timpul cât trebuie să stea mărfurile în magazie; cât de mari trebuiesc să fie cheltuelile de administrație în comparație cu deverul anual; ce este și cum trebuie mărit deverul; cum se atrage clientela.

Tratează apoi:

Cooperativele, societățile de consum, sindicatele, cartelurile trusturile; bursele cu jocul lor, comerțul de speculă, efectiv și de report; arbitrajele, devizele cu calculul și comerțul lor.

Insfârșit:

Ce sunt reclamele; ce e concurența leală și neleală, cum apare și cum se combate; ce este conjectura sau posibilitățile de a exploata epocile favorabile și de a înlătura pe cele nefavorabile în comerț.

Necesar pentru negustori, funcționarii de bancă și din comerț, studenții academiei comerciale și elevii școalelor de comerț.

„TRIBUNA“

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ SĂPTĂMĂNALĂ

COMEMORAREA LUI GHEORGHE LAZĂR

Cu prilejul deschiderii sesiunii generale a Academiei Române, d. Dr. C. Istrati, președintele acestei savante instituții, a amintit printre altele, că în anul acesta se împlinește o sută de ani dela venirea lui Gh. Lazăr în Țara Românească. Ca președinte al celei mai înalte instituții culturale românești, d-sa s'a simțit dator să releve acest moment important care însemnează începutul unei epoci noi în viața culturală a neamului românesc.

E, de sigur, frumos să vedem marele areopag aducându-și prinusul de recunoștință față de memoria deschizătorilor de drumuri din alte vremuri, dar trebuie să mărturisim că ne-am fi așteptat ca Academia să fi comemorat în forme și mai impunătoare acest dat istoric atât de însemnat.

De sigur că Gh. Lazăr n'are nevoie de manifestarea recunoștinții noastre. El se simte atât de bine în mormântul lui simplu înconjurat cu grilaj de lemn, de lângă biserița din Avrigh. Dar generația de astăzi, care în învălmășeala preocupărilor ei de natură atât de practică a uitat aproape cu totul ce datorește Țara și Neamul marilor înaintași, și care crede că un popor se poate dispensa de sentimentul jertfei și de idei mari călăuzitoare, câtă vreme afacerile materiale îi merg strălucit,—această generație are fără îndoială nevoie ca să i se evoce, din când în când, pilda figurilor mari ale neamului, cari s'au condus de alte idei, de cât cele curente.

Int'o scrisoare a sa, adresată la 1838 lui G. Barițiu, Ion Maiorescu scria printre altele aceste puține cuvinte

cari cuprind un mare adevăr: „Dela voi, prin nemuritorul G. Lazăr ni-a răsărit nouă lumina“.

În adevăr, o mulțime de contemporani de-ai lui ni-l descriu pe Lazăr ca pe un Moisi al românismului, a cărui figură au înconjurat-o cu o aureolă rară în istoria culturii neamului nostru.

Lazăr n'a fost un scriitor, eum au fost atâția înainte de el și după el. Afară de două „înștiințări“, una dela 1818, cealaltă dela 1822, nu ni-a rămas dela el nimic fi-părit ¹⁾. Nici chiar proiecte sau scrisori de-ale lui nu ni s'au păstrat de loc și nici amintirea vre-unor legături în-tinse pe cari le-ar fi avut la București cu puternicii zilei. Dela el ni-a rămas doar amintirea câtorva fapte: dăduse un timp oare care în familia Bărcănescu niște lecții care au electrizat pe toți câți au auzit de ele,—și ca un fel de continuare a acestei activități facu să se deschidă cea dintâi școală superioară românească în Muntenia. Pe băncile dela Sf. Sava se adunaseră în jurul lui o mână de tineri înflăcărași, cari după câtăva vreme de contact sufletese cu magistrul, au simțit vibrând în ei un duh nou, necunoscut până aci. Și nu era numai *limba românească* cea care a făcut minunea în această școală, înființată cu concursul lui Vodă Caragea, protectorul culturii grecești în Principate —, căci *limba românească* niciodată n'a în-cetat de a fi întrebuițată —, ci minunea o făcuse *concepția de viață românească* pe care Lazăr o punea la temelie ac-tivității sale. La venirea lui în Țară, el găsisse în cercurile conducătoare de aici exclusiv *viața grecească*, limbă gre-cească, idealuri grecești. Pe Ardeleanul refractar asta l-a izbit în modul cel mai puternic. Din prima zi el trebuie să fi simțit că așa nu mai poate merge și că neamului ro-mânesc îi trebuie altă mentalitate, alt ideal. Pentru așa ceva trebuia mai întâi o *altă creștere*, o creștere pentru Patrie și mai mult de cât atâta — pentru neam. După vre-o doi ani de frământări, în cursul cărora izbutise a-i îndu-pleca pe conducătorii țării să deschidă o școală româ-nească, Lazăr își concretizează astfel concepția sa despre educația de care e nevoie în Țară: „Patriei nu-i poate fi tot una, măcar ce fel de creștere ar primi mădularele, nîei nu poate adiaforisi în cunoștința sufletului cea adevă-rată pentru că odihna ei cea din lăuntru, precum și cea

¹⁾ „Povăstitorul tinereții“, apărut la 1826 în Buda, și atribuit lui Lazăr e de fapt de Z. Caracalechi. Nici una din frazele umflute ale acestei cărți nu sunt de Lazăr. Dela el ni-au rămas numai două cărți de școală, și acelea în manuscris, o Aritmetică și o Geometrie, ambele din 1823.

din afară, așa și binele de obște precum și cel privat stau cu creșterea tinerimii următoare într'o analoghie prea strânsă legate. Din care pricină fiește — care Patrie, fiește care stăpânire bine sistematizată, osebit priveghează, ba are a priveghia pentru creșterea cea cuviincioasă a tinerilor următori“.

Nimeni, până la Gh. Lazăr, nu concepuse la noi astfel datoria stăpânirii de a se îngriji de educația cetățenească a supușilor ei,—nimeni nu căutase să fixeze mijloacele pentru o astfel de creștere, fără de care un neam nu poate exista,—nimeni nu izbutise să și realizeze ceea ce socotea ca o necesitate vitală. Când în înștiinșarea din care am luat cuvintele de mai sus întâlnim printre materiile ce aveau să se predea în Academia dela Sf. Sava și „Istoria neamului cu a Patriei împreună“, într'o vreme când în Principate se învăța numai istoria Eladei, în grecește, și când nimănui nu-i trece prin minte să se gândească nici măcar la Patria românească, necum la neamul românesc, trebuie să înțelegem că prin Lazăr s'a petrecut la București o inversiune radicală a lucrurilor de până aci. Nu era vorba așa dară numai de alungarea limbei grecești, ci de *reîntronarea vieții românești întregi în drepturile sale străvechi imprescriptibile.*

Dacă Lazăr n'a fost cunoscut până acum în acest chip, vina e în partea cea mai mare a lui Z. Carcalechi, care i-a atribuit acestuia în prefața „Povățuiitorului tinerimii“ o mulțime de vederi destul de strâmte, și de văicăreli nepuținčioase împotriva limbei grecești care în adevăr ne-au făcut să vedem în cel dintâi dascăl ardelean venit în țară, un simplu profesor de limba română¹⁾. Dar Lazăr a fost incomparabil mai mult decât atâta; el a fost eroul care în cele mai grele vremi a fixat neamului românesc un program nou de viață națională pe baze culturale și care a realizat însuși în mare parte acest program, înlăturând din cale-i toate piedecile îngrămădite de un trecut lung și vitreg. Un om de idei mari și de fapte mari a fost Lazăr,—nu un om de vorbe mari, cum ni-l înfățișă Carcalechi. El și-a dat din primul moment al venirii lui în țară seama că

1) Vezi despre aceasta mai pe larg lucrarea mea: *Din istoria literaturii noastre didactice*, p. I., în *Analele Academiei române*, seria II, Tom, XXXVIII, memoriile secției literare.

aici trebuie fapte, nu vorbe, de aceia a vorbit atât de puțin și a lucrat atât de mult. Școala dela Sf. Sava care se răzima pe însăși preceptele fundamentale de viață ale întregului neam românesc, a fost o pepinieră de idei regeneratoare și de sentimente naționale cari au fecundat într'un mod cu totul fericit întreaga viață publică românească. Cei dintâi elevi cari au ieșit de pe băncile acestei școli, au fost niște evangheliști ai culturii române cari au propovăduit mai departe, cu cel mai puternic efect, noul Crez național al magistrului lor.

Intr'o țară, în care dela o vreme încoace vorbele mari au devenit atât de ieftene și faptele mari atât de rari, comemorarea unor personalități uriașe ca G. Lazăr e o adevărată *necesitate națională*.

*

Pe un exemplar al cărții mele „Din istoria literaturii didactice românești”, pe care mi-am permis să-l prezint d-lui Ministru I. G. Duca, scriam, săptămânile trecute: „Domnului Ministru al Instrucției publice, în speranța că va face ca România să-și aducă aminte de G. Lazăr”.

Nutresc și acum speranța că d. ministru, care a dat destule dovezi de înțelegere a marilor înaintași, va face în adevăr, prin organizarea unor serbări comemorative vrednice de numele lui Lazăr, ca exemplul acestuia să poată avea asupra generației de astăzi o puternică influență regeneratoare.

Poate că, paralel cu aceasta, și Academia Română va găsi în cursul sesiunii ei generale, un prilej potrivit pentru sărbătorirea în stil mai mare a dascălului fără de activitatea căruia ea de sigur că astăzi n'ar fi ceea ce e, sau putea că n'ar fi de loc.

O. Ghiba

GHEORGHE LAZĂR

— Cu prilejul aniversării de 100 de ani dela venirea lui în Țară —

Departa 'n satul tău de lângă Olt
 Iți stă mormântul 'n țintirimul mic...
 Cei ce-ți aprind făclile de Paști
 Nu știu despre Liceul tău nimic.
 Nu te-au văzut schimbat în uriaș
 De peatră într'o zare de eroi.
 Știu că strămoșii erau veri din frați
 Și c'ai plecat „în țară” dela noi
 Tu cel dintâi ostaș care-ai cercat
 Cu cartea 'n mâni să curățești de spini
 Graiul lui Horia, marele martir
 Și-al lui Mihai, ucisul de străini...

Nu erai vultur îndrăzneț ca ei,
 Nici geniu, ce cu lira să 'nfiori, —
 Un gânditor cu carte și condei —
 Tu n'ai cules pe cale a vieții flori.

Acolo 'n satul tău de lângă Olt
 În jurul crucei tale de granit
 S'adună cei ce nu mai află loc
 Lângă altarul celui răstignit.
 Biserica portalul și-a deschis
 Și psalmii vin tremurători pe vânt
 De mângâie săracii 'ngenunchiați
 Sub cerul tău, aproape de mormânt.
 Dar după Paști, în vreme de pace, vin
 De peste munți cu ramuri în chipii
 Copiii pentru care n'ai murit
 Să se închine strălucitei glii.
 Acești nepoți de mamă, pelerini,
 Sunt roadele săminței ce răsar
 Pe plaiul curățit acum de spini
 Pentru ogorul nostru legendar.

Maria Cunțan

NOUL ACADEMICIAN: Dr. IOAN LUPAȘ

În locul meritosului preposit capitular dela Blaj, *I. M. Moldovanu*, Academia Română a ales, în sesiunea ei de acum, ca membru ordinar, pe protopopul dela Săliște *Dr. Ioan Lupaș*.

O alegere mai nemerită decât această Academia nici nu putea face. În adevăr, pâr. Lupaș e cel mai bun istoric român din Transilvania, și alegerea lui nu e în prima linie un tribut de recunoștință al Academiei față de Transilvania, ci o recunoaștere a meritelor științifice ale pâr. Lupaș.

Noul academician s'a născut din părinți țărani, la 1880, în satul pe care-l păstorește astăzi.

A învățat școala primară în locul său natal, iar liceul la Unguri în Sibiiu, și un an la Români în Brașov. A făcut strălucite studii de istorie la Budapesta unde a fost promovat doctor în litere (specialitatea istorică), și un timp oarecând la Berlin. La 1905 a fost ales profesor de istorie la seminarul și la școala normală din Sibiiu, unde a stat până la 1909, când a trecut ca protopop la Săliște, unde trăește și astăzi.

Încă în cursul studiilor sale universitare Lupaș se îndeletnicia cu probleme culturale și istorice, cari depășeau cu mult preocupările obișnuite ale studenților. Pe lângă istoria ungurească și cea universală, pe care le urma la universitatea din Pesta, el a îmbrățișat încă din primii ani de studiu și istoria românească, și în special pe cea a Românilor din Ardeal. Încă la 1904, când și-a dat doctoratul cu o teză asupra istoriei bisericii române din Transilvania în sec. XVIII, Lupaș a dovedit aptitudini foarte serioase de istoric. Ocupând catedra de istorie dela seminar, el i s'a dedicat cu trup și suflet. Lecțiile lui abandonaseră șablonul vechiu; ele trădau un sistem în adevăr științific, o concepție istorică superioară și o informație incomparabil mai bogată. Paralel cu activitatea sa de pe catedră Lupaș a desfășurat și o bogată activitate istorică.

literară, care ambele însă l-au istovit atât de mult, încât la 1909 s'a simțit îndemnat să-și părăsească catedra și să se retragă în liniștea satului său de sub munte, unde spera să găsească condiții igienice mai mulțumitoare.

Dela 1905 și până astăzi Lupaș a publicat o mulțime de cercetări istorice foarte prețioase, dintre cari cea mai de valoare e, de sigur, biografia mitropolitului Andreiu Șaguna care a fost premiată de Academia Română la 1910.

Afară de cercetările sale istorice, dintre care câteva au apărut în România, Lupaș are la activul său și o bogată activitate culturală dintre cele mai bine cuvântate. Ziarele și revistele din Transilvania au publicat în ultimii 12 ani o mulțime de articole de cuprins școlar, bisericesc și politic datorite lui, iar instituțiunile noastre culturale de acolo s'au bucurat de asemenea de un larg sprijin din partea lui. De mai mulți ani încoace Lupaș e membru al comitetului central al „Asociațiunii”, membru și referent al secției școlare al acesteia, asesor în consistorul arhiepiscopal și în cel mitropolitan, deputat sinodal și congresimal, desfășurând în toate aceste calități o activitate rodnică.

Alegerea dela Academie va fi o puternică îmbărbătare pentru noul membru. Inalta instituție câștigă în Lupaș un colaborator luminat și harnic, care, dacă va avea zile dela Dumnezeu va aduce culturei și științei românești servicii tot așa de însemnate ca și G. Barițiu, peale cărui urme a călcat din primii ani ai vieții sale publice.

Din parte-ne nu știm pe cine să felicităm mai mult pentru această nemerită alegere: pe păr. Lupaș sau Academia? De aceea zicem la adresa amândurora un: Să fie într'un ceas bun!

G. Sima.

SEMNE DE PACE

Rachetele cu lumina păcii au început a străluci în atmosfera plină de fum de praf de pușcă. Sticlele lor se pierd însă mai de grabă decât se aprind: dăinuiesc o clipă și apoi beznă urii și a uciderii își fac rostul fără milă.

De altfel chiar așa aruncate, rachetele acestea ținesc a vesti sfârșitul măcelului european.

Chibzuid fără părtinire se prea poate ca puterile să se simtă oboseite de durata lungă a războiului, și nu numai unele, ci toate, fără deosebire.

Povara financiară, stagnarea industrială, răpirea elementului bărbătesc, consumarea alimentelor de tot soiul, distrugerea satelor și-a orașelor invadate, greutatea menținerii terenurilor câștigate cu multă jertfă, fac să se gândească atât Puterile Centrale cât și Aliații la eforturile ce le trebuie pentru a mai putea duce războiul înainte.

Piedeca cea mare pentru apropierea păcii este însă, că nici învingători nu sunt și nici învinși. Unii nu vor să primească mâna întinsă fiindcă nu se dau înviași, alții n'ar voi să li se tăgăduiască dreptul de biruitori.

Știrile cari ne sosesc de pe diferitele fronturi de luptă continuă să se contradică. Se vede că este încă în interesul tuturor beligeranților să ascundă realitatea.

Din cele publicate până acum, constatăm că în foaia Verdunului situația se menține cu mici schimbări — zic aliații, — cu mari isbânzi — spun Germanii. Telegrammele din sursă rusească vestesc mari victorii în Armenia; Turcii spun că se retrag din motive strategice. T. R. F. din Constantinopol dă știrea unei mari biruințe asupra unui general Englez.

Totul pare o amăgire.

Epoca minciunii oficiale și-a ajuns culmea și neadevărul străbate sub haina strategiei în toate țările.

Cu toate acestea din unele telegrame se poate trage concluzia că Puterile Centrale și-au ajuns apogeul isbânzilor și de acuma începe declinul. Stagnarea dela Verdun, înfrângerile turcești, târăgănelile atacului asupra Salonului, slăbirea acțiunii pe frontul rusesc, încercările nereușite în Flandra, neînțelegerile interne din Germania, nemulțumirile Austriacilor, zvărcolirile Ungurilor, grija prin care au trecut în conflictul cu Statele Unite, un dușman care nu putea rămâne nesatisfăcut, pierderea în înregime a coloniilor, sânt tot atâtea semne despre apropiata înfrângere a Puterilor Centrale.

Un indiciu despre aceasta este și opera ocultă pe care o desfășură Germanii pentru a obține cât mai grabnic o pace. Vor răuși ei acum, când se pot lăuda totuși cu mai multe victorii, decât Aliații? Ar fi o adevărată nenorocire pentru noi.

Onisifor O. Borcea.

SCRISOARE DIN SIBERIA

Publicăm și în acest număr o scrisoare dela un prieten de al nostru, ofițer în armata austro-ungară și prizonier în Siberia. Și din ea se vede grozava luptă sufletească a prizonierilor noștri cari mai au o singură speranță: aceea că România va libera Ardealul din ghiarele peirii.

Iată scrisoarea din chestiune:

Iubite prietene!

Nu știu ce să mai cred despre ce se va mai întâmpla cu voi și cu noi, dacă situația sufletelor din R. e așa de pușta clarificată și așa de turbure. Ne pregătești la noi desiluzii? Ori te afli în un moment nou de crasă, de îndoială?

Sper că „turbarea“ plăcerilor și afacerilor din țară, e numai instinctiva încordare a futuror puterilor pentru a mai putea gusta și câștiga ceva înainte da postul cel mare pe care-l simt toți că vine, neînduplecat, și când vor trebui pentru multă vreme puse în cui toate poștele, toate petrecerile.

Oare nu s'ar explica și așa starea de fermentare de la voi?

Ne întărește însă în credință și faptul ce ni-l confirmă că politica R. „în teorie“ e pe calea cea bună. Acelaș simțământ îl avem și noi.

Partea practică e o chestie de timp. După cum putem judeca noi, toată ziua ne apropie cu un pas de acel termen. Citind gazetele românești, rusești, franjuzești, deși le căpătăm cu multă întârziere, unele, găsim aproape zi de zi indicii tot mai multe și mai sigure, că vești ești, și încă cât de curând, din situația asta neclară spre singura direcțiune posibilă.

Ba și mai mult, nouă ni se pare, că totul e deja hotărât și stabilit și diplomaticește și militarește și să așteptăm numai sosirea termenului fixat.

Și aceasta e fatal să fie așa, căci nu-i cred așa de idioși ori ticăloși pe nici unii din oamenii politicii ai României, ca să ia măsurile ce le-au luat pânăacum și cari întrec măsurile luate de alte state, în războiul deja de 2 ani, numai de petrecere, fără un scop bine lămurit; ori să nu vadă și simtă, că acum ori nici odată e vremea de a ne uni, că „șandramaua“ e inevitabil în dărâmare.

Un ziarist rus, în *Birg Viedomosti*, făcând o comparație între România și Suedia, arăta ipmortanța lor pentru pentru timpurile de față și arăta, cu drept cuvânt, că pe când Suedia ar vrea să intre în războiul și nu poate, Ro-

mânia *chiar să nu vrea e târâtă fatal în războiu* și numai în o direcțiune : contra lui Wilhelm despotul.

Dacă toți ne-am înșela, atunci, da, și eu cred că nu suntem popor vrednic să trăiască, sântem neam de slugi, mai rău de cât grecii, căci pe ei îi socotesc astăzi de cel mai decăzuți, mai rău decât Turcii, Armenii, căci aceia au avut cel puțin puterea să cerce o reînviere, o liberare. Dar atunci, cel puțin noi, cei din Ardeal, am fi în drept să cerem socoteală României : de ce ne-a înșelat atâtea decenii, de ce a lăsat să crească în noi speranța ? Și poporul, sănătos, din țară ar trebui să ceară capetele tuturor trădătorilor lui.

Eu cred că blăstămul vremii de azi e campania din Bulgaria. „Țara“ crede că și acum să „cumpără“ ținuturile, dacă nu oamenii, cu diplomația omului prost, care să crede mai isteț decât toți și care lasă pe alții să tot sângere și la urmă să puie mâna pe prada celor căzuți. Lipsa jertfei de sânge din 1913, se răsună azi : se așteaptă acelaș succes cu aceeași lipsă de jertfă. — Principiul moral al câștigului nemuncit, să adeverește... pe spinarea noastră, a celor „neliberați“.

Pompiliu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PLĂNSETUL APELOR

*Plânge jalnic Tisa 'n valuri sângerate
Că'n Ardeal fiorul morții azi sirăbate,
Dunărea vuesește și ea turburată :
Unde-ți sunt feciorii, țară 'ndolită ?
Și ecoul merge sus până la munte,
Din durerea noastră așternându-și punte
Munții se 'nfioară și codrii vuesc :
Ni se stânge neamul nostru românesc !*

*Plânge jalnic Tisa, cum n'a plâns vre-odată,
Că'n Ardeal copiii azi nu mai au lată
Și-au rămas cernite 'n case la tot satul
Mame văduvite, roabe la Impăratul...
Iar de Bucovina Nistrul nu mai știe
Că-i și-acum a noastră și-i toată pustie,
Neamul nostru piere din munți pân' la mare,
Ștefane..... ni-i țara fără de hotare.*

Eugeniu Revent

„ADEVĂRUL ASUPRA RĂZBOIULUI EUROPEAN“

O broșură de propagandă filogermană, apărută în 1914. E însă și azi tot așa de interesantă ca și atunci, — nu numai pentru că durează încă războiul. Parcă cei ce au scris-o au vrut într'adins să înlătore orice simpatii pe care un om cu puțin simț de dreptate le-ar mai putea avea pentru Germania. Ca autori ai broșurei ni se dă o listă întreagă: *Paul Dehn*, literat, Berlin; *Dr. Dreschler*, directorul Institutului Americă, Berlin; *Mathias Erzberger*, membru al Reichstagului, Berlin; *Prof. Dr. Francke*, Berlin; *Dr. Ernst Jüchh*, Berlin; *D. Naumann*, membru al Reichstagului, Berlin; *Contele de Oppersdorff*, membru al Camerei Seniorilor din Prusia, membru al Reichstagului, Berlin; *Contele Reventlow*, literat, Charlottenbug; *Dr. Paul Rohrbach*, docent la Academia de Comerț, Berlin; *Dr. Schacht*, director al Băncii de Dresda, Berlin.

Ediția românească, pe care o folosim, a fost tipărită la „Ziua“ e, deci, oarecum, o ediție oficioasă, în care dușmanii Puterilor Centrale n'au putut denatura nimic pentru a o face atât de lipsită de logică, atât de plină de neadevăruri, de lucruri ce lovesc brutal pe cine crede în dreptatea națiunilor și în dreptul lor egal la viață, atât de încărcată de copilării și de afirmații nedovedite, cum vom vedea că e.

Pentru toate acestea vom da dovezi cu citațiuni din însăși broșura de care e vorba. Pentru cei obișnuși cu argumentarea, cu logica și scrupulositatea documentării din cărțile de știință germane, lipsa totală a acestor lucruri aici, contrazicerile și afirmațiile nedocumentate, susținerea unor idei revoltătoare, naivitățile și copilăriile ce te-ar face în alte timpuri să râzi, — sunt deadreptul descurajatoare și îi pun pe gânduri asupra serioșității acelor ale căror nume sunt pomenite mai sus. Din toate se desface un spirit de egoism desgustător, de oroire care revoltă. Onorabili deli „Ziua“, înainte de a le tipări, ar fi trebuit să cugete puțin la serviciul cum nu se poate mai rău pe care-l fac celor pe cari au voit să-i servească în scârboasa lor calitate de slugi plătite cu banii necinstei.

Dar să dăm dovezi. (Vom modifica numai punctuația, pentru a o face românească).

1. Poate că mai sunt oameni cari nu s'au lămurit încă asupra cauzelor războiului. Să încerce să se lămurească din rândurile următoare: vor rămânea la convingerea că el a fost provocat

măcar de unul din aceste trei state: Serbia, Rusia, Franța, (Anglia pe atunci, pela începutul măcelului, cel puțin pentru autorii broșurei noastre, pare că nu era încă principalul vinovat). „Guvernul imperial rusesc, cedând impulsurilor unui naționalism fără seamăn, ia apărarea unui stat care, prin favorisare de fapte criminale, a fost cauza desastroasă a acestui războiu“ (Franz Iosif—pag. 4). „Ziua în care trebuia să alergăm la arme a sosit contra voinței noastre, *contra încercărilor noastre cele mai cinstite*. Rusia a atârnat focul; iar noi ne găsim într'un războiu *forțat* cu Rusia și Franța“ (acelaș—pag. 6).

„In fața casei arhipline cancelarul imperiului descrie, în mod clar și *adevărat*, încercările făcute de guvern pentru a menține pacea. El prezintă în mod limpede dovezile vinovăției Rusiei și motivează războiul *defensiv* pe care suntem siliți să-l întreprindem.“ (pag. 29).

2. Nenumărat de multe sunt aprecierile monstruoase asupra faptelor puse în discuție de războiu și nesfârșit e cinismul cu care ele sunt expuse.

„In timp ce monarhia aliată (Austro-Ungaria) urmărea *interesele sale drepte* (împotriva Serbiei), i se pune în cale imperiul rusesc“. [Franz Iosif—pg. 3].

„...Împăratul roagă telegrafic pe țar să aibă în vedere că Austria este *îndreptătită și are datoria de a se apăra* contra tendințelor marelui sârbești, care amenință să submineze existența monarhiei“, (pag. 7).

„Intinderea monstră a organizației revoluționare sârbești în provinciile austriace de sud, atmosfera războinică din Serbia și susținerea ei de către Rusia și Franța, împinseră guvernul austriac la datoria de a face odată liniște *atât în afară cât și în interiorul granițelor sale*“, [pag. 23]. „Acest asasinat [al lui Franz Ferdinand] formează adevărata cauză a războiului actual european“ [pag. 23]. Din „Cartea albă“: „Această crimă trebuia să deschidă ochii întregii lumi civilizate, nu numai în ceea ce privește scopurile politice sârbești, îndreptate în contra existenței integrității monarhiei austro-ungare, dar și în ceea ce privește mijloacele criminale...“ (pag. 109). „Noi însă, recunoscând interesele vitale ale Austro-Ungariei, care erau în joc, *nici n'am putut sfătui pe aliata noastră la o îngăduință* care nu putea concorda cu demnitatea sa...“¹⁾

¹⁾ Demnitatea austro-ungară !...

(pag. 111). „...dar în esență se vedea lămurit (din răspunsul Serbiei) tendința de a se sustrage *justelor* cereri ale Austro-Ungariei...“ și mai jos: „Dela începutul conflictului noi am privit chestia ca fiind vorba de o afacere a Austriei, care ar trebui să o tranșeze ea singură cu Serbia. Noi ne-am îndreptat pe aceea țpătă stăruința spre a localisa războiul și pre a convinge pe celelalte puteri că Austro-Ungaria, în îndreptățita ei nevoie de apărare și forțată de împrejurări, a trebuit să se decidă (sic!) de a apela la arme“ (pag. 112).

„La această propunere (ca Anglia, Germania, Franța și Italia să intervie între Austria și Serbia) noi am declarat că noi la o asemenea conferință — ori cât de mult am aproba tendința ei — n'am putea să luăm parte, fiindcă n'am putea să cităm pe Austria pentru răfuirea ei cu Serbia, înaintea unui tribunal european“. (pag. 115). Și totuși, de și știa că Rusia nu poate lăsa în mâna călăului Serbia și că nici Franța nu poate rămânea nepăsătoare, Germania n'a vrut războiul, care i-a fost impus!

„Fideli principiului nostru că o acțiune de intermediare nu se poate referi la conflictul austro-sârb, care nu reprezintă decât o afacere austro-sârbească, ci numai la relațiunile dintre Austro-Ungaria și Rusia...“ (pag. 116).

Cancelarul către ambasadorii din Londra, Paris, Petrograd: „...și să vă arătați în mod categoric opinia că în cazul de față este vorba de rezolvarea unei afaceri numai între Austro-Ungaria și Serbia, iar străduința serioasă a Puterilor ar trebui să tinză ca aceasta să se mărginească numai la cei doi interesați“, (pag. 132).

Tot cancelarul, către guvernele federale (confidențial): „...uneltiri din cauza cărora siguranța și integritatea ținuturilor ei (ale A.-U.) sunt continuu amenințate. În această stare de lucruri, procedarea precum și cererile guvernului austro-ungar trebuie privite ca deplin justificate“, (pag. 133). Și mai departe: „Nu A.-U. a provocat conflictul cu Serbia, ci Serbia a fost aceia care, printr'o favorisare fără de scrupule a aspirațiunilor unei Serbii mari, chiar și în unele părți ale monarhiei austro-ungare, a periclitat pe aceasta în însăși existența ei...“

Trecem asupra cinicelor declarații făcute la începutul războiului în Parlament de către cancelar: sunt cunoscute tuturor.

„În realitate, milioanele de locuitori de pe pământul bel...

frances și rus, care se află sub stăpânirea germană, sunt tot atât de siguri de corpul și viața lor¹⁾ ca și mai înainte, *ba, în unele locuri, chiar mai bine ca sub vechea administrație*, (pag. 80). De ce, prin urmare, n'ar rămânea totdeauna sub stăpânirea germană?

„Când Belgianii citesc despre pustiirile, distrugerile și barbariile comise de Ruși și Francezi în părțile lăsate în părăsire din propriile lor țări, atunci trebuie să zică: mai bine soldați germani ca dușmani, decât cei francesi și ruși ca prieteni!“ (pag. 81).

„...*Noi trebuie să facem tot ce ne stă în putință ca să menținem Austro-Ungaria ca mare putere*“, (pag. 21).

„Ne pare rău și suntem întristați că două țări civilizate ca Anglia și Franța s'au alipit la atacul barbar al imperiului rusesc; cum a fost posibil acest lucru, rămâne un mister al istoriei universale (?). Noi nu am meritat aceasta...“ (pag. 15) Nevinovații!..

„...pentru a putea apăra fructele anului 1870“ (pag. 12), când, folosindu-se de falșificări, au provocat războiul prin care aveau să subjuge ținuturi străine.

„Dreptul de războiu nu trebuie numai să *pedepsească*, ci și să *însălmănte*“ (pag. 83). E vorba, probabil, de caracterul pedepșitor pe care-l are un războiu purtat de poporul ales...

Împăratul Wilhelm către Țar: „Vei fi, fără îndoială, de acord cu mine că, atât tu și cu mine, cât și toți suveranii, avem interesul comun de a stărui ca toți aceia cari sunt răspunzători moralicește pentru grozavul asasinat, să-și ia pedeapsa meritată“, (pag. 143). Și, pentru aceasta, pentru „interesul comun al suveranilor“, să se măcelărească milioane de oameni, cari numai de aceia sunt buni!

Cancelarul către ministrul plenipotențiar din Bruxelles: „Guvernul imperial este îngrijorat că *Belgia, cu toată bunăvoința, nu va fi în stare ca, fără ajutor, să se apere cu succes înaintării franceze*“ (sic) (pag. 156)²⁾.

„(Anglia) a împins pe Japonia la acțiunea ei *criminală (!)* contra „Kiao-Ciaului“, (pag. 160).

Cancelarul, către reprezentanții unor ziare din New-York: „...provincia *ungurească*, Transilvania“ (pag. 20).

1) Ce i-ar mai trebui în afară de aceasta unui om-mașină, așa cum ideoul politic de azi al Germaniei ne cere să fim!

2) Sublinierile, în text.

„De când Anglia s'a aliat cu Rusia și Japonia contra Germaniei, de atunci printr'o orbire unică în istoria lumii, a trădat civilizația și a *predat spada germane chestiunea libertății popoarelor și a statelor europene*“, (pag. 163). Vorbește așa cancelarul către agenția Ritzau din Copenhaga.)

3. O serie tot așa de mare de neexactități (ca să întrebuițăm termenul cel mai delicat):

„Lumea întreagă este martoră cu câtă energie am luptat pentru a pune popoarele europene la adăpostul unui războiu între marile puteri, în crizele din anii trecuți“, (Împăratul Wilhelm—pag. 3). E nevoie să pomenim noi câteva nume de localități, în care cu deosebire s'a dovedit iubirea de pace a Germaniei conducătoare?

Tot împăratul Wilhelm: „Ideea inamică, care domnea de mult timp în Răsărit și în Apus, a izbucnit acum în flacăra vie. Starea actuală n'a luat naștere din conflicte de interese trecătoare sau din constelațiuni diplomatice; ea este rezultatul relei — voințe activată de mulți ani contra puterii și desvoitării imperiului german.—*Nu dorința de cucerire ne însuflețește, ci voința neînduplecată de a păstra locul pe care ni l-a dat Dumnezeu atât pentru noi cât și pentru generațiile viitoare...* Din actele pe care D-v. le-ați primit veți vedea cum guvernul meu, și-a dat osteneala până în ultimul moment, să evite extremul!). *În apărare legitimă forțată*, cu sufletul și cu mână curată tragem acum spada“, (pag. 4).

„Aviatori francezi aruncă bombe (la Nürnberg!), patrulă de cavalerie și întregi companii de soldați francezi trec granița pe teritoriul german! Astfel *începe Franța ostilitățile*, cu toate că războiul nu fusese declarat încă“, (pag. 10).

„Dela înființarea imperiului german, în anul 1870, am rămas în mijlocul Europei un stat pașnic și *nu ne-am folosit de nicio ocazie a vecinilor noștri pentru a trage foloase din ea (!)*“ (pag. 13).

„Austria nu poate să privească cu indiferență asasinarea moșteniitorului său. Toate popoarele care *locuiesc* în Austria și Ungaria sunt de acord (!) că ele nu voiesc să fie expuse pentru totdeauna turburărilor sârbești și nu voiesc să vadă suferind mai departe pe bătrânul și greu încercatul lor împărat“, (pag. 15).

1) Cf. citatul din *Cartea albă* de mai sus, din care se vede pentru ce guvernul german respingea propunerea de intervenire între Austria și Serbia făcută de Anglia.

„Cine se gândește cu atențiune la mersul lucrurilor schițate aici, va găsi ca ridicule și absurde afirmațiile dușmanilor noștri că Germania a voit războiul“, (pag. 21). Cine a urmărit mersul lucrurilor *schitate aici*, deci nu al celor reale... Dar chiar așa, urmărindu-l pe al celor schițate aici, cum se vede, conclusia nu poate fi alta decât cea combătută de cei cu „schițarea“.

„...iar împăratul și guvernul său au arătat întotdeauna cât de serios o cred când repetă că principala lor preocupare este menținerea păcii“, (pag. 22).

Nu e ironie! Și mai jos: „Proiectele armatei germane trebuiau să servească numai la asigurarea apărării noastre contra gustului unui atac din partea moscoviților“

„Înainte de toate, aceste întâmplări ne dovedesc că războiul contra Germaniei a fost pregătit de multă vreme în chip sistematic de către adversarii noștri! (pag. 46). Semnul de exclamare e în text: cetitorul e scutit de a-l mai pune.

„Altfel decât prietenii și liberătorii francezi ai Belgiei din 1792 au procedat trupele germane când, la începutul marelui războiu din 1914, *au trebuit să treacă cu de-asila prin Belgia, pentru ca să poată purta războiul contra Franței, conform cu cererile necesităților strategice. Averea particulară a rămas neatinsă. Jefeiri și prădări nu s'au petrecut nicieri*“, (pag. 60) ¹⁾.

Și mai jos: „Din nenorocire pare că s'a uitat în Belgia ce a suferit *țara din cauza lăcomiei de domnie și de pradă a Francezilor...*“ (pag. 61). Nu e nerușinat autorul!

4. Raționamente lipsite de logică.

„Dar, înainte de a se lua ultima decizie la Viena, primim știrea că Rusia mobilizează întregă ei armată; *ceea ce înseamnă că și în contra noastră*“. (Cuvântarea cancelarului în Parlament la începerea războiului), (pag. 8).

5. Naivități ce dau de gol:

„Dacă guvernul german ar fi fost doritor de război, el ar fi putut foarte ușor să intre într'un războiu preventiv, basat fiind pe acele noutăți care corespundeau adevărului. (așa zisele pregătiri militare ale Franței și ale Rusiei)“ (pag. 22). Ceea ce a și făcut: război preventiv. Au spus-o chiar unii din ai lor.

„Guvernul german nu a făcut însă lucrul acesta, cu ideea că un război este *numai atunci* îndreptățit când ești constrâns de inamic să-l începi“. Adorabilă nevinovăție!

1) Cf. dovezile ce nu pot fi tăgăduite prezentate în broșurile d-lui *Joseph Bédier*, analizate în „Neamul Românesc“ n-ile 45 și 48 din 1915. E destul.

„Nici anul 1813 nu a zguduit poporul mai mult ca acest adevărat război al poporului german, pe care Bismarck îl prevăzuse“ (pag. 31)—și-l pregătise, provocând îndreptățita dușmănie a Franței și, prin ea, păstrând viu spiritul războinic atotstăpânitor în Germania.

6. Sunt însă și alte naivități, sincere ori prefăcute, lucruri cu totul ridicule, compoziții în întregime copilărești care vor să glorifice, fără a ține seama de scopul urmărit, desăvârșita pregătire tehnică a armatei și a poporului german.

„Acum stau toate popoarele pământului, chiar cele mai îndepărtate, în fața întrebării dacă cu sentimentele și faptele lor să ne ajute pe noi sau țarismul! Acesta este sensul luptei teribile, iar toate celelalte petrecute sunt numai anexe. Noi ducem de nevoie război contra Franței, pentru ca apoi să căpătăm mâinile libere (sic!) contra Rusiei... Poporul german este serios și conștiincios și de aceea noi nu am putea purta război pentru ambiții de victorie sau pentru interese dinastice, de oarece lucrul acesta nu stă în caracterul poporului nostru (!)“ (pag. 16).

„Germania era convinsă că se poate încrede în sinceritatea iubirii de pace a Angliei (pag. 25). Iubirea de pace a Angliei n'a fost sinceră pentru că n'a tolerat încercarea unui stat de a-și cuceri dominația politică în Europa.

„...s'au întovărășit spre a încerca nimicirea noastră, spre a lăsa ca moscoviții dușmani ai culturii să stăpânească și să ingenuchicze Europa“, (pag. 26).

„(Anglia) a lăsat să treacă acest prilej strălucit de a-și dovedi prin fapte iubirea sa de pace, atât de des lăudată. Altfel s'ar fi putut evita cel puțin războiul dintre Germania și Anglia“. (Cancelarul către reprezentanții ziarelor „Associated and United Press“ din New-Jorck) (pag. 159).

Ridicule cu totul, parcă ar fi scrise de un copil din clasele primare, sunt rândurile în care se descriu câteva ședințe ale Parlamentului și se laudă pregătirea războinică a armatei și a națiunii. Ca să nu sporim prea mult citatele, vom însemna, pentru cine are broșura, câteva pagini, ca mai caracteristice: 28, 29, 30, 31 (în general tot articolul „Parlamentul și împăratul“). Câteva rânduri numai: „Disciplina germană, atacată până aci, sărbătorește de pe acum triumfuri. Statul-major a purtat în toată înțelepciunea sa grija că în timpul mobilizării, când fiecare are bani în buzunar, să nu se vândă la nicio gară băuturi spirtoase. Bravo! Cu toate acestea soldații au dus-o bine pe drum: femei și fete și-au pus

serviciile lor la dispoziția Crucii-roșii și nu există etapă unde să nu se fi găsit cafea, ceai, lapte și mâncare. Nici foame și nici alte nevoi nu au avut de suportat soldații", (pag. 37).

7. Sunt, apoi, o serie de afirmări în sprijinul cărora nu se aduce nicio dovadă. Ne gândim la broșurile d-lui *J. Bédier*¹⁾; câtă deosebire! Se povestesc lucruri grozave, cruzimi de flare, care ar fi fost făptuite de populațiunea belgiană. Dar, repetăm, nicio dovadă. S'ar gândi însă, măcar o clipă, cei ce se revoltă de faptele *pe care nu le dovedesc*, că, mai la urmă, *chiar de s'ar fi petrecut în toamăi cele denunțate*, populația belgiană ar avea scuza absolvitoare pe deplin a apărării legitime împotriva invadatorului extrem de puternic care vine să-i cucerească țara?

8. Și, pentru a încheia, să pomenim și un caz de evidentă rea credință, care ne privește pe noi. Atunci când se tipărea cartea de care vorbim erau la noi destule ziare și publicații serioase care aveau o atitudine ostilă Germaniei și Austro-Ungariei limpede și logic motivată. Se aduceau argumente acolo, argumente care ar fi putut fi discutate de cei ce credeau altfel și, pe cât e cu putință, combătute. Nu s'a făcut însă nimic din toate acestea. Susținând că orice atitudine ostilă lor e interesată, că e plătită de vre unul din statele dușmane Austro-Ungariei și Germaniei, aleg niște absurdități pe care nici un om cu mintea întreagă nu le-ar putea crede, din „Dreptatea“. Singură fișica aceasta, cea mai murdară din câte au apărut în București, totdeauna de vânzare și de cumpărat, servind rând pe rând — sau deservind — interesele cele mai opuse, această tipăritură imundă, când de un „naționalism“ furios și foarte suspect, când de o cumpătare la fel de suspectă, — singură ea dintre toate ziarele din România e citată ca reprezentând „opinia publică“ al cărei „organ“ se intitulează că este. (Organismele, de altfel, tot prin organe îndepărtează. ceeace nu le mai folosește și otrăvurile fabricate în timpul funcționării).

Cercetând mai de aproape publicațiile de propagandă cu care cei ce servesc interesele Puterilor Centrale au năpădit țara, se găsesc oricând lucruri interesante!

P. P. Stănescu.

---

1) „Les crimes allemands d'après des témoignages allemands“ și „Comment l'Allemagne essaie de justifier ses Crimes“ analizate în „Neamul Românesc.“ nr-ile 45 și 48 din 1915.

PRISONIER LA RUȘI.

III

In Siberia

(Continuare)

Abia se îmblânzise gerul cel mare când Ministerul de război dădu ordin tuturor comandanților de prizonieri, ca prizonierii slavi, români și italieni să fie trimiși la sate și să fie repartizați pe la casele țăranilor.

Această dispoziție, după părerea noastră, a fost făcută pentru două motive: unul de ordin igienic, dându-se astfel soldaților posibilitatea de a se mișca mai mult în liber, de a nu fi nevoiți să stea înghesuși în bărăci; al doilea de ordin economic și educativ pentru țăranul rus.

Autoritățile socoteau probabil ca soldații noștri, cari reprezintau toate ramurile economiei, industriei, comerțului, învățământului s, a. m. vor putea să aibă o influență bună asupra țăranilor ruși. Nu peste mult urma să desghețe pământul și atunci soldații noștri în majoritate plugari puteau să le arate țăranilor siberieni cultivarea mai modernă a pământului.

Ordinul s'a executat. Comandantul tuturor prizonierilor din Tomsc a designat satele în cari trebuiau să se ducă prizonierii, indicând și numărul acestora pentru fiecare sat. Iar comandantul fiecărui batalion dădea ordin șefilor de companii să pregătească pe soldați pentru plecare. Tot el desemna și pe câte un ofițer prizonier, care avea să-i însoțească pe soldați la sate, tot în calitate de șef de companie.

Soldații, dar mai ales Românii se bucurau, că se pot duce la țară. Nu se simțeau ei bine la oraș. La sate erau ei acasă.

Satele rusești sânt de două feluri. «Dierevnia» corespunde unui cătun. N-are nici școală, nici biserică. Singurul cărturar e «volostnoi pisar», scriitorul comunal.

Comuna cu biserică și școală se numește «Selo». Aici pe lângă notarul comunal mai găsești preot, învățător și funcționarul sau funcționara de poștă.

În fiecare comună, după cum era *selo* sau *dierėbnia*, se așezau câte 100—200 prizonieri. Ei erau încvartirați pe la țărani în

număr de câte 1—5, după cum era casa de mare. 10 — 15 case aveau comandant un sergent care era responsabil pentru soldații din aceste case.

Comandantul tuturor prizonierilor dintr'un sat era ofițerul amintit, căruia i-se dădeau rapoartele în fiecare seară de către subofițeri.

El menținea disciplina între soldați, avea dreptul de a-i pedepsi pentru delictе mai mici, iar în cazuri mai grave, raporta comandantului din Tomsc. Acesta îl aducea pe soldatul vinovat sub escortă la Tomsc unde se făcea o anchetă și era pedepsit cu închisoare, «Tjurma».

Ofițerul avea tot leafa de 50 de ruble lunar. Își alegea cea mai corespunzătoare casă din comună și dacă nu găsea vre-o gazdă care să-i fiarbă, își alegea un bucătar dintre soldați.

Soldatul avea o soldă de 21 copeici pe zi. Banii îi primea ofițerul de la comandantul din Tomsc și îi împărțea subofițerilor, iar aceștia soldaților. Cei mai mulți dintre soldați aveau întreaga întreținere la gazdă. Aceștia nu căpătau solda la mână, ci subofițerul îi plătea la mâna gazdei.

Pentru ca să nu se producă vre-un conflict între prizonieri și populația civilă, și pentru ca ordinul ofițerului să aibă o sancțiune erau trimise în fiecare comună și câte 10—12 soldați ruși sub comanda unui subofițer.

Mai bine o duceau prizonierii cari nimeriau în *selo* și dacă această comună mai era și aproape de Tomsc își petreceau timpul admirabil. Aveau și hrană și distracție bună. Îi invidiam chiar și noi, cari rămăsesem în oraș. Ei ne cercetau des, unii și de 2 ori pe săptămână.

Mai rău o duceau cei mai îndepărtați de oraș. Și dacă se mai nimerea de ajungeau și în *dierevnia*, erau bătuiți de Dumnezeu. Și hrana slabă, și viața lipsită de distracție și departe de oraș era vai de ei. Drumurile rele, acoperite de zăpezi, gerul și viscoalele nu le prea făcea poftă colegilor noștri ca să ne viziteze. Mai făceau ei cum puteau. Cei cu satele mai apropiate unul de altul, vecinii se vizitau reciproc. Azi la unul, mâine la altul s. a. m. Iar când se înmuia vremea, așa la o lună odată, luau înima-n dinți și veneau și ei la oraș. Și noi le ascultam poveștile lor din viața de la sate și peripețiile călătoriei lor de 60 chm. pe câmpiile Siberiei în mijlocul iernii.

În viața ofițerilor prizonieri de la țară, ocupă un rol foarte însemnat «ucitelnița» (învățătoarea).

Ea singură constituia Societatea intelectuală a ofițerilor. Și ucitelnița corespundea tuturor așteptărilor intelectuale. Avea idei sănătoase și judecată limpede. Mult puțin era în curent cu cele mai moderne probleme intelectuale. Puteai discuta cu ea despre politică, literatură, pictură, mai ales încă despre muzică. Fiecare din ele avea violina și balalaica sa.

Ea înțelegea mai bine situația disperată a unui european silit să trăiască în mijlocul Siberiei, aruncat într'un sat uitat de Dumnezeu, singur, fără cunoscuți, fără societate.

Și biata ucitelniță își da toată osteneala să-i mai înviorizeze pe acești oameni deveniți aproape letargici de atâta necaz, plictiseală și dor de casă.

Colegii noștri, cari ne vizitau, vorbeau cu elogii despre ucitelnițele lor.

Iar ucitelnițele la rândul lor se bucurau și ele de oaspeții acestia din Occident, având ocazie să-se convingă despre mai multe lucruri cari le învățau în școală și le auziau povestind dela câte unul, care a avut fericirea de-a putea face o călătorie în Europa.

Și spuneau dascălitele, că nici odată nu le-au trecut și nu le vor trece lungile seri ale iernii atât de repede, ca în iarna când au avut oaspeți din Europa.

* * *

Ni-ar fi plăcut și nouă să stăm la sate, dar numai câteva săptămâni. Ne era însă teamă că de ne vor trimite la țară și nimerim în vre-un sat păcătos, se poate întâmpla că nu mai putem eși din el până la terminarea războiului. Și asta n'am fi dorit-o. La oraș, ori cum, mai țineam pas și eram în curent cu lumea. Mai citeam gazete, telegrame, mai primeam scrisori de pe acasă. La sate însă chiar dacă le primeai, veneau cu mari întâzieri.

Fiind soldați mulți destinați pentru sate și ofițeri puțini, ni-a venit rândul și nouă să plecăm în mai multe rânduri. Odată am fost puși chiar și în ordinul de zi, ca mâine să plecăm la «*Chioploreccicata*» cu 150 de oameni.

Prin protecția comandantului nostru însă totdeauna am reușit să ne eschivăm.

* * *

Au sosit și Sfintele sărbători ale Paștilor. În Sâmbăta Patimilor noaptea la ora 12 s'a ținut sfânta Inviere. Ni-am dus și noi la

catedrală curioși de ceremoniile religioase ale Rușilor la Inviere. La sosirea noastră însă mii de oameni stau înaintea bisericii. Nu mai încăpeau.

Era o noapte frumoasă, caldă, liniștită. Fețele credincioșilor, luminate de lumânările de seau ținute în mână, erau pline de smerenie și evlavie.

Mi-am reamintit iar de satul meu. M'am văzut la Invierea de acasă. M'am văzut ocolind bisericuța noastră împreună cu tot satul. M'am văzut copil mic stând în tinda bisericii aproape de unchiul meu, preotul așteptând curios să sosească momentul când unchiul va bate în ușa bisericii zicând: «Deschideți porțile raiului să intre Impăratul Măririi». Și ce misterios îmi părea când auziam o voce din biserică, pe care o știam goală: «Cine este Impăratul înălțării?»

Și m'am văzut în dimineața Paștilor ducând Sfintele Paști în pahar acasă celor cari nu puteau veni la biserică.

Oare azi cine va mai fi acolo ca să zică: «*Christos a înviat*» și cine va mai răspunde: «*Adevărat că a înviat*».

În sărbătorile Paștilor ca și în ale Crăciunului am fost invitați în familiile prietenilor Ruși. Obiceiurile lor la Paști sânt ca și ale noastre, dar ei mai au ceva, ce la noi nu se practică.

În ziua întâiu de Paști, după ce se termină slujba bisericească, Tarul tuturor Rușilor ese din biserică, se duce drept la sentinela palatului, îl sărută pe frunte și îi dăruiește un ou roșu.

În sărbătorile Paștilor, dacă intri în casa unei familii rusești și ești prieten cu ai casei, te duci drept la icoana din unghiul camerei. Te pleci și-ți faci semnul crucii de trei ori. Pe urmă te întorci la ai casei și zici de trei ori «*Christos voscres*» ¹⁾ ei îți răspund de trei ori «*Istina voscres*» ²⁾ și te săruți cu toții de trei ori.

Laurian Gabor

(Va urma)

1. Christos a înviat.

2. Adevărat că a înviat.

POVESTE TRISTĂ¹⁾

Martiriul Ardealului

S'au îndrăgit la șezătoare,
 Ea glume, el cimilituri,
 Și-au rălăcit o vară 'ntreagă
 Prin umbră deasă de păduri.
 Ea, numai tat-avea și jalea
 De multe ori i-a bânluit,
 Că trei feciori și mamă dulce
 În două toamne au murit

El îngrijea o biată mamă
 Ce-și sprijinea în cărji veleatul,
 Și-ades ea-și depănă necazul,
 Că l'a crescut pentru 'mpăratul. —
 Și-așă și-au înfrățit norocul,
 Că nimeni nu le-a dat de pas,
 El chiuind sub bolți de codru,
 Ea 'ntelegându-l după glas.

Și vrând să-și împletească visul
 Cu floarea dulcei cununii,
 S'au logodit și-apoi au dus-o
 Glumind pe-ascuns ca doi copii.

Dar într'o zi 'n amiaza mare,
 Tot satul s'a umplut de larmă;
 Vuiă un strigăt de urgie,
 Trompete, clopote de-alarmă
 Iși buciunau amar cuvântul
 Și ca un tunet clocoteau;
 Voinicii se găteau de ducă,
 Pe prispe mamele plâneau.

Bătrânii se 'ntrebau cu frică:
 — „Din care parte a tunat?“
 Și gândul lor torcea destinul:
 — „Vor putrezi pentru 'mpărat!“

¹⁾ Din volumul „Căntecele martirilor“, care va apare în curând.

Amurgu 'n văi și-a 'ntins năframa,
 Și-a zăvorit a zilei pleoapă,
 Două tineri, un flăcău și-o fată,
 Stau prinși de braț pe mal de apă.
 — „Te duci, dar cui mă lași pe mine?“
 — „Lui Dumnezeu, ce pot să fac?“
 Și mâna lui i-a zmulș inelul
 Din deget și l-a dat în lac.
 — „N'o să mai viu, or să-mi cîupească
 „Din creier corbii cei flămânzi
 „Și nimeni n'o să-și plece-asupră-mi
 „Ca tine ochi frumoși și blânzi.
 „Rămâi cu bine și vre-odată
 „De m'oi întoarce,—a mea să fii;
 „De voi cădea să-mi dai de suflet
 „Drapelul marei Români!“....

Și-ndată a plecat flăcăul
 Și fata nu l'a mai văzut,
 Și multe zile-a plâns strigându-l
 Și-a stat cu chișul abătut.
 Durerea i-a răpit din suflet
 Blestemul și din minte gândul,
 Și-a 'nebulit așa 'ntr'o sară,
 Inelul'n fund de lac călându-l.
 Și rătăcind pe malul apei,
 Striga cu lipă trist de moarte,
 Drumeții umezeau din gene
 Și 'n cet porneau așa departe.
 Înarmurii de neagră jale,
 Stă cărunțitul ei părinte,
 Și'n gând rupea potop de ură,
 Cu gura blestema cuvinte.
 — „Hai, du-te, nu mai ai pe lume
 „Nici rost și nici nevoie, vād eu,“
 Și-o repezi 'n gâtlej de valuri.—
 — „A vrut pe semne Dumnezeu!“
 Și sprijinit în cărja-i mică,
 Plângând bătrânul a plecat;
 Iar gura lui vărsa blesteme:
 — „Mă duc, mă duc la Impărat!“

CRONICA

Politica și Culturală.

Sărbătorirea lui Gh. Lazăr la „Societatea de științe“. În cursul unei acesteia Societatea română de științe, cu sediul în București, își va ține adunarea generală. Cu acest prilej se va face și comemorarea festivă a lui Gh. Lazăr, care a fost unul dintre cei mai străluciți reprezentanți români ai științelor matematice. Probabil că până la această dată va apărea și „Trigonometria“ lui Lazăr, pe care o tipărește acum pentru întâia oară d. prof. Tr. Lalescu, împreună cu un studiu mai lung asupra ei.

Imprejurimea statuii lui Lazăr de pe bulevardul Academiei e cât se poate de neingrijită. Grilajul care o împrejură, e stricat de ani de zile; cărările deteriorate; prin locurile cari ar fi trebuit sămănate cu iarbă și presărate cu flori, sunt aruncate pălării și ghetete vechi și cutii de tînichiea ruginite.

Nu știm cine e de vină pentru aceste stări, în tot cazul așa ceva e cu totul regretabil și caracteristic.

O carte dedicată lui G. Lazăr. Lucrarea d-lui O. Ghibu apărută în zilele acestea în analele Academiei Române sub titlul: *Din istoria literaturii didactice românești*, e dedicată amintirii marelui dascăl de acum o sută de ani. Dedicăția sună astfel: „Memoriei lui Gheorghe Lazăr, primul dascăl ardelen de trecut în Țara Românească,—cu prilejul împlinirii unui veac dela începerca apostolatului său aici“.

Biografia lui G. Lazăr. Deși peste câțiva ani se împlinesc o sută de ani dela moartea lui Lazăr, totuși nici până în ziua de astăzi o biografie a lui nu avem. Atât de puțin s'a scris relativ la această puternică personalitate a vieții culturale românești, încât trebuie să spunem, că e o adevărată rușine. Dela 1871 când a ținut despre Lazăr un discurs la Academie P. Poenariu, și până la 1914, când a apărut o broșură a regretatului Dr. A. Sădeanu cu „Date nouă despre Gh. Lazăr“ nu s'a mai scris aproape nimic de cât doar articole comemorative din când în când.

După cum suntem informați, în curând o să apară, în sfârșit, o biografie a lui Lazăr lucrată pe baza unui studiu extins și conștiincios, de d-l G. Popa-Liscanu, profesor în București. Biografia va ieși în editura „Academiei Române“. Ne dorim d-lui Popa să o termine cu bine și sperăm că ea va fi una din puținele biografii românești demne de figura pe care încearcă să o vrăjească înaintea cetitorilor.

O însemnare a lui G. Lazăr. Pe o carte rămasă din biblioteca lui Lazăr se găsește următoarea notiță a lui, care ne amintește de suferințele de acum o sută de ani a Românilor din Transilvania, cari suferințe sunt și astăzi la fel de mari: „Spre veacînica pomenire să scrie că astăzi, 21-a Maiu 1814, au adus dela munții Găleşului la Sibiu la vre-o 8 sute de familii fugite dela satul Cetca de peste Murăș, de foame mare vrând să treacă la Țara-Românească, și de foamete mare mai multe săptămâni au trăit numai cu iarbă și cu buruieni“. Lazăr. (Tipărită de d. O. Lugoșanu. în „Floarea Darurilor“. 1907, pg. 300.

G. Sion despre G. Lazăr. La 1860, cu prilejul inaugurării liceului „G. Lazăr” din București, G. Sion scria următoarele în „*Revisia Carpaților*”, (pg. 206). „Dacă în adevăr Gheorghe Lazăr merită atâtea laude din partea posterității, dacă memoria s'a a meritat atențiunea națională, făcutu-s'au oare de ajuns pentru onoarea numelui său? Fie-ne iertat de a zice că ceace s'a făcut, nu este de ajuns și este prea puțin. Ar merita în adevăr ceva mai multe probe de recunoștință pentru acest nume prețios. Am dori ca pentru biografia acestui bărbat să se destine premii din partea Casei școlilor, și această biografie să o vedem figurând atât în cărțile elementare de prin școlile primare cât și prin crestomațiile claselor superioare...”

Pe cât pot să fie scumpe numele lui Ștefan și Mihail, pe atâta se cuvine să prețuim și numele lui Lazăr care ca și Radu și Dragoș a venit de peste Carpați să ne deștepte prin limbă din amorțea fatală ce ne copleșise Domnii Eroii au fost luptătorii libertății patriei; Lazăr a fost luptătorul naționalității”.

O vorbă veche a lui G. Misail. Vorbind despre G. Lazăr, bunul naționalist care era G. Misail, scria la 1865 în „Buletinul ministerului de culte” (pg. 106) aceste cuvinte adevărate: „Când vedem un frate din Ardeal, noi știa de dincoace datorim a-l saluta cu o deosebită căldură, căci oarecând în timpii grei, de acolo ne veni lumina”.

„Asociațiunea” culturală din Transilvania nu-și va ține nici în anul acesta adunarea ei generală, pe care, din cauza războiului, nu și-a ținut-o nici la 1915, nici la 1914. Cine cunoaște frumoasa activitate a acestei instituții românești, se gândește cu durere de inimă la împrejurările vitrege care o împiedecă de atâta vreme de a-și împlini marea ei chemare națională.

Polیțele d-lui Virgil Arion. Un avocat din București ne spunea dăunăzi că până acum doi ani nu trecea o lună fără să nu fi văzut polițe peste polițe de ale d-lui V. Arion protestate la Tribunal. Dela începutul războiului european incoace n'n mai văzut nici una singură.

E bună și ea „Moldova”, săraca, de câte ceva...

Prizonierii români din Siberia. Dela români din Siberia vin tot mai desă serisori cu plângeri pentru dezinteresul ce le arătăm.

Articolul nostru în această chestiune a fost citit și în Siberia în reproducerea *Universului*. El a trezit acolo iluzia inexactă că aici în România se pregătește o acțiune serioasă în interesul românilor prizonieri în Rusia. Bieții noștri conaționali crosșiți nu cunosc viața publică a României cu anarhia ei morală, cu tot spiritul ei de superficială discontinuitate care nu permite discuțiunea stăruitoare a unei probleme și nu zăbovește asupra nici-unei chestiuni până la soluțiunea ei finală.

Glasuri de interes pentru români din Siberia am găsit zilele trecute în „Buletinul secțiunii Ligii culturale din Plocești”, într'un articol din *Neamul Românesc* care amândouă reproduceau scrisori dela prizonieri. D. N. Iorga promite în N. R. că va căuta să facă ceva real în luna Mai în interesul prizonierilor români din Siberia, deși d-sa nu mai este la Ligă. Dar cei cari *sânt* la Ligă ce fac?

Amintirea unui dascăl din Ardeal. În Nr. 9 al „Revistei generale a învățământului”, d-l I. Tanoviceanu, decanul facultății de drept din București publică un articol plin de pietate despre fostul său profesor G. M. Fontanin, care a fost „unul din cei mai interesanți dintre profesorii români din veacul trecut”. Fontanin a fost multă vreme directorul liceului din Craiova. „Nici mai înainte și nici în urmă n'a existat vre-un director de școală în țara noastră, zice d. T.—care să se fi bucurat de o mai mare și meritată considerațiune”. E, după cum spune d. T. un om extraordinar acest Fontanin, despre care până acum nici nu se știa de unde era originar. Cercetările d-lui T. au stabilit că el era din Transilvania și că și-a făcut studiile la Sibiu, Cluj și Pesta.

Evocarea acestui luminat dascăl e un act de pietate, care onorează mult, și care aduce noi îndemnuri și generației de astăzi.

Prima victorie.—Subscrierile la împrumutul național au atins suma de 400 milioane lei, cu foate că socotelile s'au încheiat cu 6 zile înainte de termenul proiectat. Sântem mândri de acest rezultat. Prin el nu se constată numai un mare belșug de numerar în țară, ci se dovedește mai ales spiritul de sacrificiu de care sânt animați astăzi cetățenii României. Acest strălucit rezultat e, în acelaș timp, și o indicațiune sigură privitoare la direcțiunea politice pe care e dispusă s'o urmeze covârșitoarea majoritate a neamului românesc. Cărmuitorii noștri vor ști să tragă de-aici toate consecințele.

Ziua de 3/15 Mai n'a fost sărbătorită anul acesta, cum ar fi cerut-o împrejurările. „Liga Culturală” n'a făcut nici la București, nici în provincie aproape nimic pentru ca România să-și aducă aminte de această zi mare. Dacă n'ar fi fost societatea „Carpații” la București, și studențimea dela Iași, cari au comemorat în chip demn ziua cea măreață, ea poate că ar fi trecută fără să fie băgată în seamă de către generația de astăzi, atât de ocupată cu lucruri de ordin mai practic.

Ii omoară cu dragostea.—Atâta dragoste câtă li se arată de o vreme incoace Ungurilor, din partea Nemților, a Turcilor și a Bulgarilor, nu li s'a mai arătat nici odată.

Zilele trecute ambasadorul Germaniei la Viena a comunicat președintelui societății istorice maghiare că Impăratul Wilhelm dorește să fie membru fondator al acestei societăți. Bine înțeles că Ungurii saltă de bucurie văzându-se așa de tare ajunși la pref.

Pe de altă parte, au sosit din Constantinopol zilele trecute 48 de tineri musulmani, cari s'au înscris în școlile secundare și superioare din Budapesta.

Mâne poimâne, dacă lucrurile vor merge tot așa, Budapesta va întrece Parisul!

Reclame deșănțate.— Dintr'un singur număr al unui mare ziar popular extragem următoarele reclame, care, de sigur că fac un mare rău vieții culturale a țării: *Dragostea n'are frâu*: interpretată în chip dumnezeesc de fermecătoarea artistă Tilde Casary. Succes mondial. Succes extraordinar. *Derby român*, la care a fost mai mult public ca la parada de 10 Maiu.—*Doi frați pentru o femeie*. Sfășietoare dragoste familiară; o spien-didă vedere după natură și o hazlie comedie—*Hipnotizatorul de fete*. *Rigadin păzește-te de femei! Ochii fascinatori*. *Bandiții din New-York* ș. a. ș. a. Regretate preocupări culturale, la presa românească de astăzi.

„Oratorii noștri”.—In revista „Drum Drept” (No. 18) cetim un foarte interesant fragment al d-lui H. Stahl din volumul „Oratorii noștri” (1906—1912), care va apare în curând. D-l Stahl e un excelent observator al vieții politice, pe care ca stenograf a avut prilejului să o cunoască în momente de foarte caracteristică manifestare a ei. Paginile d-sale nu sunt pagini de simple impresii subiective, ci sunt totodată pagini de sociologie românească. D-l Stahl nu observă numai, dar și judecă. Și judecă cum nu se poate mai bine păcatele vieții politice, atât de multe și atât de adânci.

„Impotriva agitațiilor anti-maghiare”.—Acesta este titlul unui articol al inconștientului profesor dela universitatea din Iași, Ilie Bărbulescu, publicat în „Seara” dela 9 Maiu a. c. „Interesul neamului românesc —zice nenorocitul maniac dela Iași—e să isprăvim odată cu agitațiile, cari mai întotdeauna (!) sunt pornite din felurite interese personale, iar nu obștești, ale celor ce le pun la cale... Căci ori ce ar zice agitatorii noștri, avem dreptate acei cari credem că chestia maghiaro-română n'ar fi așa gravă, dacă dâșii n-ar agrava-o „printr'o accentuare lipsită de rațiune”, cum le spune și d. P. Carp în interviewul ce a acordat ziarului german Berliner Tageblatt.

Frumos record pentru un profesor universitar român dela 1916 să-l vedem luptând împotriva agitațiilor anti-maghiare.

„România viitoare” din Ploiești a publicat în N-r 37—38 al său (1 Maiu a. c.) un frumos articol prim despre G. Lazăr, scris de d. D. Munteanu-Râmnic. Restul materialului, atribuit lui Lazăr și luat din „Povățitorul tinerimii,” de fapt nu-i de Lazăr, ci de C. Diaconovici-Loga și Z. Carcalechi.

„Liga culturală”.—Inainte cu câteva săptămâni ziarele au adus știrea că comitetul central al Ligii s'a hotărât să convoace nu peste mult congresul anual al acestei societăți. La câteva zile s'a spus apoi că congresul s'a amânat pe luna Noemvrie a. c., când se va alege și un nou comitet central. Mărturisim că ne-am fi bucurat mult mai mult, dacă acest congres nu s'ar fi amânat, mai ales că nici în anul trecut congresul reglementar nu s'a ținut. Și în aceeași simțitate mărturisim că ne-am fi așteptat ca în aceste vremuri grele să se desfășoare o activitate mai intensivă. Căci nimeni nu va putea înțelegi și aprecia activitatea ei de acum care constă în câteva vizite împreună cu banchete prin orașele din țară...

Deschiderea unei școli industriale.—Consistorul gr. cat. român din Lugoj a înființat acolo de curând o școală industrială românească de tâmplărie, strungărie și rotărie. Școala, care e cea dintâi școală românească industrială din Ungaria, e împreună cu internat în care s'au primit de o camdată numai copiii orfani, ai caror părinți au murit în războiu.

Iată o mare problemă socială îmbrățișată de Biserică: în forma aceasta nu e mirare că biserica e mai prejuită în Ungaria, de cât în multe alte țări.

Noii masacre turcești.—Nenorocitul popor armenesc a trebuit să plătească din nou cu pâraie de sânge înfrângerea turelilor la Trebizonda. Rușii intrați în acest oraș spun grozavii despre înfiorătoarele masacre pe cari le-au săvârșit turecii înainte de evacuarea orașului. Spre a stărpi până și sămânța poporului armean, după uciderea bărbaților și necinstirea femeilor, turecii au înecat în mare peste 800 de copii armeni. Răspunderea acestor crime nu poate să apese pe tureci, ci pe protectorii lor germani și unguri a căror presă ipocrită tocmai în zilele acestea e plină de jeale prefăcută pentru suferințele poporului irlandez răscolat împotriva dominațiunii engleze.

Irlanda și Ardealul.—Răscoala irlandezilor a dat prilej presei nemțofile de a ridica glasul lor de indignare împotriva asuprii sub care geme Irlanda.

Aceeași presă firește nu vrea să știe nimic de asuprirea românilor din Ardeal. Să reamintim cu toate astea că poporul irlandez este represintat și în parlamentul englez prin 108 deputați, câtă vreme numărul deputaților români în Pesta e cinci și să mai reamintim că de 40 de ani toate guvernele ungurești au luptat pentru reducerea drepturilor naționale românești, pe câtă vreme Irlanda avea *home-rule* asigurat și realizarea lui va veni neapărat după război. Nu-i așa că analogia e perfectă?

„Epoca cea mare“.—Sub acest titlu serie în «Universul» de la 15 I. c. d. Alex. Macedonski un articol în care evocă amintire lui I. Eliade Rădulescu. N'am remarcă acest articol, dacă el n'ar fi o dovadă de completă ignoranță, pe care n'ar trebui s'o găzduiască un ziar mare ca «Universul». Vorbind despre Eliade, d-l Macedonski zice: «cum oare se va fi născut în mintea acestui om fără seamăn, ideea Românismului, cine li va fi spus lui că neamul nostru se trage dela Roma, în niște timpuri, în cari nu erau nici cărți, nici învățători, nici școli, nici căi de comunicație, nici un punct de comunicație cu Apusul îndepărtat? Cine».

Dacă un elev de clasa IV de liceu n'ar ști răspunde la această întrebare, ar cădea la examen.

Oare un pretins literat, care vrea să învețe pe alții istoria literară, n'ar trebui să știe mai întâi el însuși că „epoca cea mare“ — dacă chiar vrea s'o numească așa —, nu se începe cu Eliade, ci cu dascălul nostru, cu Gheorghe Lazăr?

Un an de război italian.—Acum un an Italia a declarat Austro-Ungariei războiul. Pentru națiunea „Italiai unite“ declarația asta a fost un act de conștiință și de desrobire morală. Fusese prea adâncă și înjositoare umilirea alianței cu un dușman care timp de 30 de ani făcuse totul spre a zdrobi pe italienii din Triest și Istria. Atâta perfidie calculată nu cunoștea decât o singură răsplată: *sângele*. Germanii cari au provocat acest *măcel* al războiului european își justificau crima prin imboldul imperios al *interesului*. Italia care a ascultat pe lângă interes și de glasul instinctului național a avut de sigur un mare titlu de drept moral la acest război și de aceea el este urmărit cu simpatie de toată lumea și va trebui să ducă la izbândă.

Academia română și Ardealul.—Duminecă Academia și-a început sesiunea ei generală anuală. Dintre membrii din Transilvania nici unul nu era de față, afară de d. O. Goga. Gravele împrejurări de acum i-a împiedecat pe ceilalți să vie la București. De altfel, trebuie să mărturisim că de un timp încoace Ardealul e foarte slab reprezentat în Academia română, ca număr de membri. Abia doi membri ordinari (A. Bârseanu și V. Mangra, dintre care nici unul nu și-a ținut până acum discursul de recepție)—câtă vreme Bucovina de cincisprezece ori mai mică, dă patru reprezentanți (I. G. Sbiera, T. Stefanelli, Sextil Pușcariu și I. Nistor)! Afară de cei doi membrii ordinari mai sunt din Transilvania cinci membri corespondenți: O. Goga, I. Lupaș, E. Hodoș, G. Popovici și P. Broșteanu.

În sesiunea aceasta se vor face alegeri noi în locul răposaiilor I. M. Moldovanu și Virgil Onițiu. Credem că Academia va alege în locul lor doi ardeleni.

„E o adevărată nenorocire“.—Așa exclamă d. general Crăiniceanu, vorbind de legislațiunea românească relativă la armată. („Universul“ 6 Mai a. c.). Astăzi—zice d-sa—toată răspunderea conducătorilor răspunzători se reduce, când ies din funcțiune, a-și lua pălăria și a pleca. Țara și-a plătit luxul unei mode constituționale și poate plânge cât va voi“.

Ingrozitoare aceste cuvinte ale unui fost ministru de război al României!

Principele Brâncoveanu Basarab pentru orfelinatul din Sibiu.—Principele Brâncoveanu-Basarab, acest înalt aristocrat ale cărui sentimente naționale sânt bine cunoscute mai ales din campania electorală de la Caracal, reîntorcându-se din străinătate, a dat o nouă dovadă a simpatiei sale pentru cauza Ardealului. D-sa a dăruit suma de 5000 de lei pentru orfelinatul din Sibiu.

Preotul în literatura noastră.—În revista *Adevărul bisericesc* din Pitești (No. 23—4 a. c.), întâlnim un judicios articol despre „Preotul în literatura noastră“, în care p. P. Vintilescu încearcă, pentru prima oară la noi, să arăte în ce formă a servit preotul ca subiect în literatura românească a ultimelor decenii. E un studiu serios, care ar merita o discuție și în coloanele marilor ziare românești pline de obicei numai cu reclame deșănțate.

„*Din vremuri apuse*”.—Doamna Iudita Secula născ. Truța, văduva unui fruntaș român din Ungaria, a publicat la 1899 un volum de memorii sub titlul de mai sus.

Aceste memorii apar acum într'o ediție nouă („Bibl. Minervei”, No. 209). Ele se citesc cu o adevărată plăcere, intrucât evocă vremurile dela 1848 și figura câtorva eroi din acele vremuri mari. Cum literatura noastră e foarte săracă în astfel de scrieri, nu ne îndoim că volumul d-nei Secula se va bucura de răspândirea meritată.

Un mizerabil.—Rugăm pe cititori să ne ierte tonul acestui titlu, neobișnuit în organele de publicistică mai serioase. Oricât am căuta însă în vocabularul nostru nu putem descoperi un cuvânt mai domol și mai urban pentru profesorul universitar dela Iași Ilie Bărbulescu, care într'un articol din *Seara* susține francamente că românii din Ardeal nu sunt asupriți și că mișcarea lor nu este decât produsul unei „agitațiuni artificiale”.

Și acest om ține cursuri la o universitate românească, e tolerat în societate și se plimbă sănătos pe stradă!...

Bulgaria mare. Din Salonic se vestește că soldații bulgari ar fi purtând cu dânsii harta viitoareii Bulgariei mari.

Fără de teritoriile actualmente ocupate de bulgari, aceste hărți cuprind și Dobrogea românească întreagă. Acest lucru trebuie să și-l însemne fiecare român. El este un element constitutiv principal al legăturilor politice maghiaro-bulgare care se manifestă în ultimul timp tot mai des și mai demonstrativ.

„*Austria nouă*”. Astfel se chiamă o revistă care a început să apară de curând la Viena, sub conducerea prințului Flois Edtsteinen, a contelui Crenneville și a principelui Zdenko Löbkovitz.

Noua revistă crede că Austria a trecut peste orice primejdie în marele războiu mondial, și că ea se află în fața unui nou viitor strălucit. Cei cari la începutul războiului, credeau ca Austria se va descompune, au trebuit să se convingă de rătăcirea lor. Vechitul imperiu al Habsburgilor a reținut — numai cât pomii cari înfloresc toamna nu dau și roade...

Oameni și Devize.—La Berlin s'a deschis de curând o interesantă expoziție în favorul „Crucei roșii” germane. Ea cuprinde fotografiile a vr-o 700 de bărbați mari at timpul nostru. Fotografiile poartă pe lângă iscălitura bărbaților respectivi, și câte o deviză autografă a lor. Intre multele fotografii se găsesc și următoarele: Impăratul Germaniei, care în loc de orice deviză și-a pus iscălitura sa. Impăratul Franz Iosef a scris: „Fidelitate pentru fidelitate”. Principele de coroană german: Lovitura e cea mai bună părere; Amiralul Hans: „Cel mai bun principiu e să nu te ții de nici un principiu”; Conteala Tisza: „Moriatur pro rege nostro”, iar Papa dela Romă: „In Te, Domine, speravi”.

CĂRȚI ȘI REVISTE PRIMITE LA REDACȚIE

„Neamul Românesc“, foaia partidului naționalist-democrat. An XI. Nr. 19. Red. și adm. Vălenii-de-Munte.

„Neamul Românesc pentru popor“ An VII No. 19.

Kamuri, revistă politică săptămânală. An. I Nr. 11. Red. și Adm. Craiova.

Buletinul Ligii Culturale, Secțiunea Ploiești, An VII Nr. 2.

Revista Bucovinei, An I Nr. 3. Red. și Adm. București, Pasajul Român 14.

România-Mare, ziar politic săptămânal. An I Nr. 17. Red. și Adm. București, Sf. Ionică 6.

Curierul Liceului, publicațiune școlară. An IX. Nr. 10 și 11. Ploiești.

Tribuna Albano-Română, An I Nr. 7. Red. și Adm. București, Bulev. Pache 102.

Vestala, An I Nr. 6. Revistă literară. Red. și Adm. Râmnicu-Sărat.

Vremea Nouă, Revistă pedagogică An VI Nr. 8. Director: Ap. D. Culea. Redacția și Adm. București, Calea Ducești 238.

POȘTA REDACȚIEI

D-lor I. O. și I. A. P.-Iași. Nu merge. Regretăm și noi. Dar mai puteți încerca.

CĂTRE PRIETENII ȘI COLABORATORII NOSTRI.

Toate cărțile, revistele, manuscrisele, și scrisorile cari privesc redacția „Tribunei“, să se adreseze la: București, Str. Grațioasă, 13.

Aceia dintre on. abonați cari nu vor să ne trimită abonamentul prin poștă, îl pot plăti la mâna incasatorului nostru, d. Dem. Ionescu-Cerbureanu care se va prezenta în persoană, sau printr'un încredințat al său.

On. abonați au tot dreptul de a pretinde incasatorului să umple chitanța de plată și contrachitanța în prezența lor.

Toate cererile de abonament, schimbările de adrese, reclamații asupra numerilor neprimite, plata abonamentelor se vor face la Administrația revistei: Craiova, Tipografia „Ramuri”, Str. Liceului No. 5.

ABONAMENTUL :

1 an — 10 lei

|

6 luni — 5 lei